

till nämnda ändamål ytterligare anslå denna summa; eller helst: bevilja ett belopp af 4,904,600 riksdaler, såsom i jemnt tal motsvarande $\frac{2}{3}$ af den beräknade kostnadssumman, för att användas till lån för anläggande af en jernväg, med samma spårvidd som Borås—Herrljunga-banan, från Borås till Warberg, mot enabanda ränta som staten kan komma att erlægga och samma villkor i öfrigt, som blifvit bestämda för lån till enskilda jernvägsanläggningar.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1872.

O. P. Hallin.

N:o 160.

Af Herr Ola Andersson: Om beviljande af anslag åt folkhögskolorna.

Mycket är hos oss gjordt för undervisningsväsendet, ej blott hvad beträffar vetenskaperna, utan äfven för det mera praktiska lifvet. Detta har dock hufvudsakligast eller uteslutande kommit de klasser i samhället till godo, hvilkas lefnadsställning medgifvit dem att häraf komma i åtnjutande, om ock man kan säga, att frukterna medelbart komma mer eller mindre öfriga klasser till del. Dessa sednare hafva i folkskolan sin enda bildningsanstalt för lifvet. Äfven dessa läroanstalter hafva på de sednaste 20 å 30 åren blifvit ej obetydligt förbättrade; men månne det ständigt stigande behovet af kunskaper härmed kan tillräckligt tillfredsställas, eller hvarföre blir detta behof allt större ej blott för individen utan äfven för staten?

Så länge den stora mängden ännu ej börjat tänka öfver samhällets lagar och inrättningar, kände den ej heller behovet af dessa nödvändiga hjälpmedel, så länge var det också för staten likgiltigt, måhända ej ens i de styrandes intresse, att utså vetandets frö i all jord, men sedan vi lyckligtvis hunnit den grad af utveckling att det stora flertalet, eller åtminstone en aktningssjudande del deraf, för att lyda och akta samhällets lagar och inrättningar, *vill* söka att öfvertyga sig om att de äro goda och nyttiga; för att följa med och tillgodogöra sig industriens ständiga utveckling, *vill* sträflva att skaffa sig de på dessa områden allt mer och mer högst nödvändiga kunskaper och dermed befordra enskildt och allmänt välstånd; för att blifva goda medborgare, *vill* lära känna sitt land, dess språk, historia och minnen, dess behof och resurser, dess många ännu ej öppnade skatter, blott alltför mycket dolda för eller missaktade af dem som så lätt kunna öfvergifva fädernejorden, då

synes mig ock tiden vara inne att öppna för detta den sanna bildningens och den praktiska kunskapens ljus, som hittills endast sparsamt kunnat bana sig väg till de från detsamma mera aflägsse och låta det strömma till så många som möjligt; då är det ockå lika mycket statens oafvisliga intresse och pligt att genom spridande af kunskaper söka att dana så många som möjligt af sina medlemmar till kunnige och och duglige medborgare och goda fosterlandsvänner, som, då de känna sina rättigheter och fullgöra sina pligter, hvarken böja sig för obehöriga anspråk eller låta sig ledas och förledas af bedragare.

Erkännande det goda som folkskolan verkat och med en fortgående utveckling otvifvelaktigt framgent skall komma att verka, torde det dock med skäl kunna sägas, att det lilla här kan meddelas — och detta endast åt barn och som under ett oftast oafbrutet och tråget kroppsarbete till en ej ringa del glömmes just till den tid då det bäst behöfves — icke är tillräckligt för ofvan antydda behof och icke heller för att minska svalget emellan dessa och dem, som i läroverken haft tillfälle att inhemta kunskaper, och hvilka dock alla, såsom lemmanne i en kropp, skola arbeta för fosterlandets väl.

Af skäl, som ej här torde behöfva anföras, skulle det ej vara lyckligt att locka alla de efter något mera kunskaper sträfvande ynglingar in uti läroverken, men detta utesluter ej statens skyldighet att äfven bereda dessa anna! tillfälle att tillfredsställa behofvet af vetande. Ett tillfälle härtill erbjuder sig genom att understödja de enskilda bemödanden och uppoffringar i denna riktning, som funnit sitt uttryck i inrättandet af s. k. *folkhögskolor*, hvilka, under ledning af kunnige och fosterländskt sinnade män, redan visat sig synnerligen väl lämpade att afhjelpa det allt mer kända behofvet. Då dessa alltså böra göras tillgängliga för så många som möjligt, är jag öfvertygad, att man för denna angelägenhet ej skall förgäfvos påkalla Riksdagens uppmärksamhet.

Om det kan sägas, att den mindre bemedlade, och som för öfrigt endast är hänvisad till arbetarnes klass, ej kan hemta något synnerligt gagn af en kurs vid en sådan skola, så lär det dock ej kunna förnekas, att den lilla skatt, som en och annan af dessa härigenom kan beredas, rätt använd, ej skall förfela att vara till gagn, och erfarenheten har vid de sedan 3 å 4 år tillbaka öppnade folkhögskolorna visat, att eleverna, efter 5 till 6 månaders kurs, långt ifrån att de derstädes hafva förlorat lusten till arbete, fastmer kännande värdet af all nyttig sysselsättning, med lust och glädje till detsamma återgått. Det är på dessa skäl som jag vågar föreslå dels direkt understöd till hvarje sådan skola och dels till inträdesafgifter för obemedlade eller mindre bemedlade ynglingar.

Öfvertygad att den unga *qvinnans* uppfostran till husmoder och uppfostrinna ej är mindre vigtig, vågar jag föreslå att, för den händelse folkhögskolor af detta slag, väl anordnade och af goda lärare och lärarinnor ledda, komma till stånd, de äfven skola komma i åtnjutande af något statsbidrag i förhållande till deras behof

och verksamhet. Villkoret för att dessa skolor skola omfattas med lif och intresse är dock, att de i sin verksamhet ej bindas af reglementariska föreskrifter å statens sida, utan att de hvar för sig i afseende på lärometod — som i regel är det fria muntliga föredraget — såväl som läroämnen hafva tillfälle att af egen och inbördes erfarenhet utveckla sig, samt att de i afseende på tillsättande af lärare äro fullkomligt fria. Villkoret åter för åtnjutande af statsbidrag: att skolan ett år varit i verksamhet och att den ledes så, att den kan verka till allmänt och enskildt gagn så väl uti meddelandet af kunskaper som i afseende på elevernas moraliska karakter. Häröfver må staten kunna utöfva inspektion, som ej lämpligen bör ske genom domkapitel och skolråd utan genom enskild person, som dertill kan erhålla uppdrag.

Då något visst belopp till hvarje skola, eller några bestämda grunder, efter hvilka medlen skola fördelas, svårligen, åtminstone ej förr än efter vunnit längre erfarenhet, lär kunna nu bestämmas, så torde åt Kongl. Maj:t öfverlåtas att fördela medlen med ledning af de redogörelser, som skolornas styrelse bifoga sina inom viss föreskrifven tid ingifna ansökningar, samt möjligen af inspektörs om skolans verksamhet afgifna berättelse. Anhållande att i vederbörligt Utskott få förete redogörelser, ej mindre för kostnaderna vid ett par af de inrättade folkhögskolorna, än äfven för den derstädes följda läroplan, får jag alltså vördsamt föreslå:

att Riksdagen beviljar ett anslag af 20,000 R:dr, som torde uppföras på ordinarie stat, att af Kongl. Maj:t fördelas till i riket inrättade folkhögskolor, deraf en tredjedel såsom afgifter för mindre bemedlade frielever;

att anslaget, om ock till något mindre belopp för innevarande år, må om möjligt redan under detta år utgå; samt

att, för den händelse högre folkskola förändrar sin verksamhet i enlighet med folkhögskolornas och derigenom, enligt gällande föreskrifter, går miste om understöd af det belopp, 10,000 R:dr, som för dessa skolor är afsedt, sådan skola må kunna likväl tilldelas bidrag af dessa medel, enligt samma grunder som ofvan föreslaget är.

Stockholm den 26 Januari 1872.

Ola Andersson.

Uti denna motion instämma:

<i>O. B. Olsson.</i>	<i>S. Johnsson.</i>	<i>Gust. Jonsson.</i>	<i>J. E. Billström.</i>
<i>Ol. Wikström.</i>	<i>Nils Larson.</i>	<i>Gunnar Eriksson.</i>	<i>C. A. Jönsson.</i>
<i>Sven Nilsson,</i> i Efveröd.	<i>P. Engman.</i>	<i>Christen Assarsson.</i>	<i>Ola Lasson.</i>